

Intervju - ministar Branimir Gvozdenović

Šta je urađeno u normativnom dijelu kada je u pitanju poglavlje 27 - životna sredina?

Za 3 i po godine u sklopu procesa EU integracija, a na osnovu izvještaja Evropske komisije, unaprijedili smo normativni i strateški okvir u oblasti životne sredine i dodatno ga uskladili sa međunarodnim standardima, a naročito sa zahtjevima iz procesa EU integracija. U ovom periodu donešeno je oko 29 zakona harmonizovanih sa EU propisima, 96 podzakonskih akata, kao i više od 10 Strategija koje uređuju sektorske politike iz oblasti životne sredine. Samo tokom 2015. godine Vlada je usvojila 11 predloga zakona, od čega su svega 2 donijeta u Skupštini, čime je onemogućena primjena niza novih i unaprijeđenih rješenja koja su u skladu sa EU pravnom tekovinom, i to u raznim oblastima (zaštita prirode, upravljanje hemikalijama, krovni Zakon o životnoj sredini i sl.).

U sklopu aktivnosti vezanih za proces integracija u Poglavlju 27, 2013. godine uspostavljena je struktura za pripremu Crne Gore za vođenje pregovora o članstvu za ovo pregovaračko poglavlje. Radna grupa broji 61 člana, a pored predstavnika državnih organa prisutni su i predstavnici 4 NVO-a, 3 Univerziteta, Unije poslodavaca i Sindikata.

Po dobijanju Izvještaja sa skrininga za Pregovaračko poglavlje 27 i početnog mjerila, otpočet je rad na izradi Nacionalne strategije za usklađivanje i implementaciju, tj. Nacionalne strategije aproksimacije za Poglavlje 27. Izrada ovog dokumenta je finalizovana u martu ove godine i nakon sprovedene javne rasprave poslata je Evropskoj komisiji na komentare.

Želim da Vas informišem da smo kroz izradu ovog dokumenta okupili tim od preko 50 stručnjaka, kao i konsultante odabrane od strane Delegacije EU, čime smo podigli energiju u sistemu državne administracije, ubrzali proces izrade, a što je ukrajnjem i rezultiralo jako dobrim kvalitetom dokumenta. Nakon

završetka konsultacija sa Evropskom komisijom, naša očekivanja su da će Poglavlje 27 biti otvoreno za pregovore u ovoj godini.

Proces pristupanja EU u dijelu životne sredine je vrlo zahtjevan. Je li naša administracija zaista spremna za to?

Za kvalitetne pregovore sa Evropskom komisijom u Poglavlju 27, kao i za primjenu Nacionalne strategije aproksimacije, potrebno je da dalje jačamo administrativne kapacitete. Prema našim procjenama trenutno je, u oko 33 institucije koje su uključene u proces prenošenja i primjene pravne tekovine u Poglavlju 27, zaposleno 126 službenika. Međutim, da bi sistem optimalno funkcionisao projektovana je potreba od oko 260 zaposlenih do 2020. godine.

Statistika na lokalnom nivou nije ohrabrujuća. Naime, u 23 lokalne samouprave u Crnoj Gori radi ukupno 27 zaposlenih na poslovima životne sredine, što u prosjeku znači 1 zaposleni u 1 lokalnoj samoupravi. Kako je realno očekivati da većina jedinica lokalnih samouprava treba da uloži posebne i dodatne napore da ojača svoje kapacitete, u narednom periodu ispitaćemo i druga moguća rješenja za poboljšanje kvaliteta primjene propisa iz Poglavlja 27 na lokalnom nivou.

Kada je riječ o finansijama, nedavno je zvanično saopštena projekcija od skoro milijardu ipo eura koje će biti potrebne za ovu oblast. Kako će se Crna Gora izboriti sa takvim izazovom?

Svakako da kao jedan od ključnih izazova u politici životne sredine u dolazećem periodu vidimo obezbjeđivanje sigurnih i stabilnih izvora finansijskih sredstava potrebnih za njeno sprovođenje. Prvi put smo sada na jednom mjestu definisali koji je to iznos sredstava potreban da bi mogli da ostvarimo potpuno usklađivanje u Poglavlju 27. Prema procjenama iz Nacionalne strategije aproksimacije, u ovu oblast potrebno je investirati oko 1,4 milijardi eura. Finansijski najzahtjevnije oblasti biće kvalitet voda (oko 840 miliona) i upravljanje otpadom (oko 370 miliona).

Ove finansijske aproksimacije već nam sada daju za pravo da prilikom redovnog planiranja budžeta sa Ministarstvom finansija tražimo dodatni fiskalni prostor za obezbjeđivanje budžetskih sredstava koja će biti opredijeljena za politiku životne sredine.

Šta je fokus rada u narednom periodu, sa akcentom na komunalnim poslovima?

U oblasti životne sredine i klimatskih promjena, prenošenjem pravne tekovine EU u nacionalne propise, Crnu Goru čekaju ozbiljni i brojni izazovi. Dozvolite mi da Vas u osnovnim napomenama upoznam sa oblastima koje će biti fokus našeg djelovanja u narednom periodu. U pitanju su oblasti u kojima postoji najveća neusklađenost sa evropskim standardima i koje su kao prioriteta istaknute i u izvještajima Evropske komisije o napretku. Riječ je o 4 zahtjevne oblasti: upravljanje otpadom, kvalitet voda, zaštita prirode i klimatske promjene.

Podsjetiću da je 2015. godine usvojena Nacionalna strategija upravljanja otpadom do 2030. i Državni plan upravljanja otpadom za period 2015-2020. Dokumenta su u potpunosti usklađena sa principima upravljanja otpadom u EU, koji se bazira na prevenciji, reciklaži i ponovnoj upotrebi otpada, kao i na korišćenju savremenih tehnologija za tretman. Jedinice lokalne samouprave su, shodno Državnom planu upravljanja otpadom, u obavezi da urade lokalne planove upravljanja otpadom i njihova izrada je u toku.

Na bazi Plana i Strategije započete su aktivnosti na stvaranju preduslova za realizaciju sljedećih projekata, a koje idu u susret stvaranju uslova za realizaciju koncepta primarne selekcije otpada, i to:

- Izgradnja reciklažnog centra na lokaciji "Možura" u Baru;
- Izgradnja transfer stanica u opštinama: Plužine, Šavnik, Žabljak, Andrijevića i Mojkovac;
- Izgradnja postrojenja za tretman ocjernih voda na deponiji Livade u Podgorici;

- Sanacija neuređenih odlagališta: Vasove vode u Beranama, Ćafe u opštini Bar, Vrtijeljka u Prijestonici Cetinje, Ćarkovo polje u opštini Źabljak.

Naravno, izuzetno nam je važna podrška Evropske komisije za koncept za koji ćemo se opredijeliti u vezi sa daljim upravljanjem otpadom u Crnoj Gori.

Dodatne napore činimo i da iskoristimo kreditna sredstva u sklopu projekta sa Svjetskom bankom oko sanacije „crnih ekoloških taąaka“ (KAP, Brodogradilište, TE „Pljevlja“ i rudnik „Šuplja stijena“), od kojih ćemo sa lokacijom Bijela otpočeti već na jesen ove godine.

Dalje, kroz kontinuiranu rekonstrukciju kanalizacione mreže, povezanost stanovništva na istu u određenoj mjeri je povećana i trenutno u urbanim cjelinama iznosi oko 67%. U proteklom periodu izgrađena su postrojanja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) u: Podgorici, Budvi, Źabljaku, Mojkovcu, Nikšiću, Rijeci Crnojevića, Virpazaru i Jazu. U 2016. godini očekuje se puštanje u funkciju PPOV-a u Herceg Novom i zajedničkog PPOV za Kotor i Tivat. Aktivnosti na izgradnji PPOV-a u toku su u Pljevljima, Beranama i Šavniku, a priprema se i inovirano rješenje za Podgoricu.

Pripremne aktivnosti na izgradnji PPOV-a su u toku i u drugim opštinama, tako da se očekuje da će do 2020 . godine biti u funkciji preko 14 PPOV-a. Ključna stvar je sto ćemo 2021. imati u potpunosti pokrivenu obalu sa infrastrukturom za tretman komunalnih otpadnih voda. Sada se razgovara oko novih tehniąko-tehnoloških rješenja uz pomoć njemacke Vlade i međunarodnih finansijskih institucija.

Da li ima napretka u oblasti klimatskih promjena?

Tokom 2015. ostvaren je i do sada najveći napredak u oblasti klimatskih promjena usvajanjem prve Nacionalne Strategije u oblasti klimatskih promjena do 2030. i kalkulacije tzv. „namjeravanog nacionalnog doprinosa“ Crne Gore smanjenju efekta klimatskih promjena. Podsjetiću da je na Globalnom samitu o klimatskim promjenama u Parizu u decembru 2015. Crna Gora prijavila

namjeravani nacionalni doprinos smanjenju emisija gasova s efektom staklene bašte za 30% do 2030. u odnosu na 1990. kao baznu godinu.

Kakva je situacija u opštini Pljevlja?

Zbog situacije sa kvalitetom vazduha u opštini Pljevlja, jako nam je važno da smo kroz podršku Svjetske zdravstvene organizacije uradili dodatne analize uticaja zagađenja vazduha na zdravlje populacije i da su precizno utvrđeni uzroci zagađenja i date smjernice za ublažavanje njihovih posljedica.

Već tokom upravo završene sezone grijanja 2015/2016. Vlada Crne Gore je obezbijedila €572.000 za primjenu mjera za smanjenje zagađenja u opštini Pljevlja, od čega je iznos od 417.000 € namijenjen za nabavku ekološki prihvatljivijih goriva (briketa i peleta). Dalje aktivnosti su usmjerene na izmiještanje postojeće i izgradnju nove gradske mini-toplane, a kao jedino trajno rješenje i održivi model sanacije zagađenja vazduha vidimo toplifikaciju grada koja je planirana kroz izgradnju II bloka TE „Pljevlja“.

Zaštita prirode je izuzetno važan segment ove oblasti. Šta je urađeno do sada?

U tom segmentu, velika očekivanja imamo od nedavno započetog IPA projekta „Uspostavljanje ekološke mreže NATURA 2000“. U svrhu praćenja realizacije Projekta, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u maju 2016. formiralo Upravni Odbor i interdisciplinarni Operativni tim koji će vršiti monitoring realizacije Projekta i u kome su, pored većeg broja predstavnika državnih organa, angažovana i 3 profesora (dr nauka) sa 3 fakulteta, i to: Prirodno-matematički fakultet Univerziteta Crne Gore -Odsjek za biologiju, Fakultet za prehrambenu tehnologiju i ekologiju Univerziteta Donja Gorica i Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore.

U pitanju je proces od izuzetne važnosti sa aspekta dinamike procesa EU integracija, ali primarno s aspekta bogatstva i raznolikosti biodiverziteta koji se nalazi na teritoriji Crne Gore.

Mišljenja sam da se projektom „Uspostavljanje Natura 2000 mreže“ ne počinje ispočetka na polju mapiranja staništa i vrsta od značaja za Crnu Goru. Naime, u prethodnom periodu urađeni su brojni projekti koji mogu da posluže kao dobra i kvalitetna dokumentaciona osnova za uspostavljanje NATURA 2000 mreže. Uostalom, upravo je kao rezultat brojnih procesa realizovanih u periodu koji je iza nas, povećan procenat zaštićene teritorije sa 9% na skoro 13% (1763.62 km²) i time premašen cilj iz strateških dokumenata da 10% kopnene teritorije bude zaštićeno. Ako se uzme u obzir zaštita po osnovu obaveza iz preuzetih međunarodnih sporazuma, pod zaštitom je 237.899 ha ili preko 17% zaštićene teritorije.

Šta je propušteno da se uradi?

Koristim ovu priliku da Vas upoznam i sa onim oblastima gdje nijesu ostvarena naša očekivanja, a tiču se prije svega ispunjavanja obaveza velikih industrijskih i energetskih postrojenja, vezano za pribavljane integrisanih dozvola za rad (tzv. IPPC dozvola).

Kako je dosadašnja primjena Zakona u praksi pokazala da je operaterima potrebno više vremena da ispune sve uslove potrebne za dobijanje IPPC dozvole, Skupština je 2015. usvojila novo zakonsko rješenje kojim je definisan krajnji rok za pribavljanje IPPC dozvole, a to je 2018. godina.

Od početka primjene izmijenjenog Zakona, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pojačalo komunikaciju sa operaterima postrojenja koja podliježu obavezi pribavljanja IPPC dozvole, poput KAP-a, Željezare Nikšić i EPCG. Na osnovu dinamičkih planova koje su operateri ovih postrojenja dostavili Ministarstvu, a vezano za redosljed koraka koje namjeravaju da preduzmu kako bi blagovremeno pribavili IPPC dozvolu do 2018. i dalje, imajući u vidu postojeće stanje, postoji bojazan u vezi sa ispunjavanjem svih zakonskih uslova u tehnološkom i finansijskom smislu.

Situaciju su dodatno otežale i objektivne okolnosti kod operatera, a koje se tiču promjene vlasničke strukture, uvođenja stečajnog postupka i sl, što je smanjilo

kapacitete planiranja novih investicionih ulaganja, modernizaciju tehnologije i sanaciju postojećih problema. Mi ćemo intenzivno i kvalitetno raditi na komunikaciji i pružati pomoć i podršku operaterima kako bi pokušali da ostvarimo cilj u roku do 2018.

Predlog koji je ovo Ministarstvo bilo dostavilo Skupštini, koji je po nama bio realniji, je bio 2020. ali se amandmanskim djelovanjem došlo do 2018.

Šta je urađeno po pitanju održivosti i zaštite ulcinjske Solane?

Pitanje kojem smo dali poseban prioritet i kojim se posvećeno bavimo jeste pitanje zaštite Ulcinjske Solane. Naime, nakon intenzivnih aktivnosti na sanaciji pumpne infrastrukture na Solani i nakon uspostavljanja sistema upravljanja preko Javnog predeća za nacionalne parkove tokom 2015. godine, možemo konstatovati da nije bilo ozbiljnijih degradacija prirodnih vrijednosti na ovom prostoru.

U međuvremenu, otpočeta je procedura za proglašenje ulcinjske solane zaštićenim područjem, sa akcentom na nacionalnu zaštitu, kako bismo obezbijedili održivo upravljanje ovim vrijednim ekosistemom.

Takođe, uputili smo našem Nacionalnom koordinatoru za IPA podršku, a nakon obavljenih konsultacija sa Šefom Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za proširenje u EK, molbu za obezbjeđenje ekspertske podrške za finalizaciju studije zaštite ulcinjske solane.

Pripremamo Biznis plan uz korišćenje najbolje evropske prakse-Slovenije za model upravljanja u solanama, u namjeri da pored Biznis plana dođemo do najboljeg mogućeg koncepta upravljanja na nacionalnom nivou.

Funkcioniše i Savjet u okviru Nacionalnih parkova Crne Gore koji prati realizaciju svih relevantnih aktivnosti na zaštiti i valorizaciji Solane, a u čijem sastavu participiraju predstavnici 2 nevladine organizacije, lokalne uprave Ulcinj, Agencije za zaštitu životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma, a predsjedava direktor Nacionalnih parkova.

Pokrenuli smo izuzetno važnu aktivnost na dodatnoj arhitektonskoj i kulturnoj valorizaciji Solane, kroz pripremu našeg učešća na ovogodišnjem Venecijanskom bijenalu, na kojem ćemo promovisati novi pogled i novi koncept doživljaja ulcinjske solane i time doprinijeti univerzalnosti naše ideje o njenoj zaštiti i održivosti. Dakle, ključna stvar u vezi sa Solanom je obezbijediti da zaštita bude održiva.

Čitav proces vezan za upravljanje na nacionalnom nivou nastavićemo transparentno da vodimo i blagovremeno informišemo javnost Crne Gore, Evropsku komisiju, kao i Evropski parlament o svim relevantnim informacijama na tom putu.